

[Strategie subregionalne w Europie]

IVER B. NEUMANN

23 Strategia regionotwórcza na obszarze Europy Północnej

Niniejszy artykuł wskazuje na potrzebę zastosowania nowego podejścia do analizy regionów. Zwraca ono uwagę na proces ciągłego definiowania i redefiniowania regionów przez państwa do nich należące, które prowadzą między sobą stały dyskurs, usiłując znaleźć się w centrum regionu. Owo centrum zależy zarówno od położenia terytorialnego, jak i roli poszczególnych państw, a definicja ta z konieczności pociąga za sobą manipulację wiedzą i władzą. Pierwsza część artykułu przedstawia dwa dominujące nurty w analizie regionów, czyli podejście „inside-out”, skupiające się na integracji kulturowej, oraz „outside-in”, skoncentrowane na geopolityce. Druga część tekstu pokazuje, jak owe podejścia objęły Europę Północną, a następnie – opierając się na strategii budowania regionu – poddaje krytycznej ocenie i uzupełnia wnioski wyciągnięte w ramach tych dwóch podejść.

HANS MOURITZEN

65 Geopolityka podziałów w obszarze nordycko-bałtyckim

Państwa obszaru nordycko-bałtyckiego różnie zareagowały na wojnę w Iraku. Autor wyjaśnia ten stan rzeczy, wykorzystując teorię „geopolityki przeszłej i obecnej” i polemizując z neorealizmem systemowym. Twierdzi, że siły napędzające działania państw miały swoje źródło głównie w odmiennych uwarunkowaniach na ich własnym podwórku. Podstawowe wyjaśnienie, chęć zachowania równowagi sił między sąsiednimi mocarstwami, odnosi się do Danii, Estonii, Łotwy oraz Litwy. Niesąsiadująca z żadnym dużym państwem Islandia mogła czerpać korzyści ze wspierania silniejszego, podczas gdy Szwecja i Finlandia realizowały „standardowe procedury działania”. Z kolei odmowa Norwegii przystąpienia do wojny, jak i zaangażowanie się w nią Danii stanowiły wyraz ich geopolitycznej swobody manewru.

98 Geopolityka Strategii Unii Europejskiej dla regionu Morza Bałtyckiego

Kwestie geopolityczne mają bezpośrednie odniesienie do polityk terytorialnych realizowanych w trakcie integracji europejskiej. Należy przede wszystkim zauważyć, że pod wpływem procesów integracyjnych, a także w odniesieniu do globalizacji gospodarczej nastąpiła zmiana logiki terytorialnej w Europie. Autor artykułu zastanawia się, w jakim stopniu unijna Strategia dla regionu Morza Bałtyckiego może być przykładem realizacji celów geopolitycznych, a także przemian myślenia geopolitycznego wynikających z obecnego etapu rozwoju integracji europejskiej. Próbuje też odpowiedzieć na pytanie, w jaki sposób kraje członkowskie wpływają na instrumenty europejskie – takie jak prawo lub polityki redystrybucyjne UE – w celach geopolitycznych. Dotyczy to zwłaszcza Szwecji, inicjującej prace nad Strategią, oraz innych państw nordyckich.

OLAF OSICA

119 Niedoceniane sąsiedztwo

Morze Bałtyckie odegrało w dziejach Polski ogromną rolę. Mimo to współczesna tożsamość polityczna państwa całkowicie zagubiła pierwiastek bałtycki, związany nie tylko z morzem, ale z całym regionem. Przemiany na mapie politycznej Europy powodują jednak, że Bałtyk wraca do agendy polityki zagranicznej tylnymi drzwiami. Nie jest to powrót w pełni świadomy, ani tym bardziej spektakularny, ale w długiej perspektywie daje szansę na stopniowe odkrywanie regionu bałtyckiego jako jednego z ważnych kierunków polityki państwa. Nowa regionalizacja Bałtyku stwarza także szansę na zmianę nawyków politycznych państw regionu, które mimo wspólnych ram instytucjonalnych w postaci UE i NATO, zbliżonej percepcji wyzwań i zagrożeń dla stabilności i zrównoważonego rozwoju regionu, a także spójności ustrojów politycznych są skłonne do działań, w których interesy narodowe nie służą interesom całości.

MATEUSZ GNIAZDOWSKI, TOMÁŠ STRÁŽAY

133 **Konstruowanie makroregionu dunajskiego**

Powstająca Strategia UE dla regionu Dunaju jest drugim obok Strategii UE dla regionu Morza Bałtyckiego przykładem rosnącego znaczenia w UE tzw. makroregionów. Obie strategie są zarazem projektami pilotażowymi, których pomyślne wdrożenie będzie inspiracją i wzorem dla kolejnych makroregionów. Głównym celem EUSDR jest wykorzystanie potencjału Dunaju i regionów, przez które przepływa, poprzez poprawę koordynacji między podmiotami działającymi w dorzeczu Dunaju. To lepsza koordynacja, a nie nowe środki, ma być decydująca w wytwarzaniu europejskiej wartości dodanej przez strategie makroregionalne. EUSDR ma wzmocnić proces integracji europejskiej, zmniejszając podziały w sferze gospodarczej i społecznej, wspomagając rozwój infrastruktury z naciskiem na ochronę środowiska naturalnego i zrównoważony rozwój.

CENTRUM EUROPEJSKIE NATOLIN,
OPR. MAREK A. CICHOCKI

153 **Obszar Morza Czarnego jako region bezpieczeństwa**

Mówiąc o obszarze Morza Czarnego (OMC), mamy na myśli nie tylko kraje mające bezpośredni dostęp do tego akwenu, ale szerszy teren, obejmujący także Kaukaz oraz Bałkany i Grecję. W niniejszym studium koncentrujemy się na opisanie sytuacji bezpieczeństwa krajów Kaukazu Południowego jako specyficznego subregionu OMC, leżącego między Morzem Czarnym a Morzem Kaspijskim i będącego przedmiotem polityki tradycyjnych dwóch regionalnych potęg OMC: Rosji i Turcji, czarnomorskiej polityki UE oraz Stanów Zjednoczonych, a także analizujemy podejście do OMC pozostałych politycznych graczy regionu. Celem opracowania jest zdefiniowanie aktualnych podstawowych problemów bezpieczeństwa OMC oraz zarysowanie głównych trendów charakteryzujących sytuację bezpieczeństwa tego obszaru, kluczowych z punktu widzenia polityki zachodnich struktur bezpieczeństwa.

[*Teorie rozwoju regionalnego a polityka bezpieczeństwa*]

RIKARD BENGTSSON

187 **Obszary wzajemnego oddziaływania bezpieczeństwa regionalnego**

Celem niniejszego artykułu jest znalezienie ram analitycznych, które uchwyciłyby dynamikę bezpieczeństwa regionalnego w epoce pozimnowojennej. Aby przybliżyć koncepcję bezpieczeństwa regionalnego autor poddaje krytycznej interpretacji teorię regionalnych kompleksów bezpieczeństwa Buzana i Wævera oraz kilka innych prac. Następnie podejmuje próbę stworzenia ogólnej struktury dla badań interakcji politycznej, opartej na połączeniu rozumowania racjonalistycznego i konstruktywistycznego. W tym celu przygląda się również kluczowym koncepcjom, takim jak obszar wzajemnego oddziaływania, uznanie, status aktora, tożsamość i władza. Wypadkowa struktura analityczna ma być na tyle ogólna, by można jej było użyć do badania wszystkich przypadków interakcji politycznej. W tym artykule proponowana struktura została zastosowana do UE jako aktora w europejskich kwestiach bezpieczeństwa.

[Recenzje]

PIOTR KOSMALA

229 **Nowe szaty bez cesarza**

ULRICH BECK, ULRICH GRANDE, *Europa kosmopolityczna. Społeczeństwo i polityka w drugiej nowoczesności*, Warszawa: Wydawnictwo Naukowe SCHOLAR, 2009.

JAKUB LUBELSKI

232 **O niezbędności matematyki w polityce**

MAREK A. CICHOCKI, KAROL ŻYCKOWSKI, red., *Institutional design and voting power in the European Union*, Burlington: Ashgate, 2010.

JAKUB LUBELSKI

234 **Morze czy Jezioro Czarne?**

KAREN HENDERSON, CAROL WEAVER, red., *The Black Sea Region and EU Policy. The Challenge of Divergent Agendas*, Ashgate, 2010.

237 [Noty o autorach]

